

EN

ΕΛ

ΕΡΕΥΝΕΣ

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

DATA

ΔΕΙΚΤΕΣ

CHARTS

PODCASTS

BLOG

ABOUT

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΚΔ

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ | ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Δημογραφική-Οικογενειακή Πολιτική Και "Εθνικό Σχέδιο για το Δημογραφικό"

Ο καθηγητής δημογραφίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Βύρωνας Κοτζαμάνης αναλύει τους άξονες και τις υφιστάμενες προκλήσεις για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού "Εθνικού Σχεδίου για το Δημογραφικό".

ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ | ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2023

διαβάστε ακόμα

**Δημογραφικό
όβλημα Της
λάδας**

Οι δημογραφικές εξελίξεις και οι επιπτώσεις τους προβληματίζουν όλο και περισσότερο την τελευταία δεκαετία και τα πολιτικά κόμματα, ενώ κοινωνικοί, επαγγελματικοί και επιστημονικοί φορείς, καθώς και η κοινή γνώμη δείχνουν ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον. Αρχίζουμε, έτσι, έστω και καθυστερημένα, να συνειδητοποιούμε προοδευτικά ότι **η δημογραφία αποτελεί παράγοντα που δεν έχουμε πλέον την πολυτέλεια να υποτιμούμε**. Το "δημογραφικό" αναδεικνύεται ως ένα από τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν, με στόχο την προσαρμογή στις αναμενόμενες μεσοπρόθεσμα εξελίξεις, την ανακοπή των υφιστάμενων τάσεων και την άμβλυνση των όποιων αρνητικών τους επιπτώσεων (ιδίως αυτών που απορρέουν από τη δημογραφική γήρανση, αλλά όχι μόνο). Δεν είναι, έτσι, τυχαίο που τα τελευταία χρόνια είχαμε τη δημιουργία **μιας διακομματικής επιτροπής για το δημογραφικό και τη δημοσιοποίηση της έκθεσής της (2019)**. Δεν είναι επίσης τυχαία **η ίδρυση Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας** και η λήψη σειράς μέτρων από την παρούσα και την προηγούμενη κυβέρνηση. Τα μέτρα αυτά παρουσίασε πρόσφατα και ο πρωθυπουργός, ο οποίος χαρακτήρισε το "δημογραφικό" ως "εθνικό κίνδυνο [...] που δεν πρέπει όμως να γίνει καθεστώς", αναφέροντας ότι "η συνολική δημογραφική κατάρρευση καθίσταται κυριολεκτικά ένα υπαρξιακό στοιχείο για το μέλλον μας" και εξαγγέλλοντας ταυτόχρονα και ένα "Εθνικό Σχέδιο για το Δημογραφικό".

Δημογραφική και οικογενειακή πολιτική

Η προσέγγιση του δημογραφικού απαιτεί -εκτός των άλλων- και την **υιοθέτηση μιας δημογραφικής πολιτικής, με συγκεκριμένους στόχους, μέτρα και πόρους**. Το πεδίο εφαρμογής της πολιτικής αυτής δεν περιορίζεται, όμως, μόνο σε δράσεις που αποσκοπούν στην αλλαγή της πορείας των δημογραφικών παραμέτρων, αλλά περιλαμβάνει και δράσεις που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των συνεπειών τους -δηλαδή πολιτικές που αποσκοπούν στην προσαρμογή της κοινωνίας σε μια νέα δημογραφική κατάσταση. Φυσικά, δεν μπορούν να θεωρηθούν όλες οι πολιτικές για την εκπαίδευση, την υγεία, τη στέγαση, τη συνταξιοδότηση κλπ. ως δημογραφικές, αλλά μόνο εκείνα τα στοιχεία τους που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των συνεπειών της δημογραφικής αλλαγής. Τα όποια δε μέτρα λαμβάνονται στο πλαίσιο μιας δημογραφικής πολιτικής θα πρέπει, ταυτόχρονα, να είναι διαβαθμισμένα στον χρόνο (βραχυ-/μεσο-/μακρο-πρόθεσμα) ανάλογα με τους στόχους, να υλοποιούνται και να υπόκεινται στη δυνατότητα της on-going και ex-post αξιολόγησης των αποτελεσμάτων τους. **Η δημογραφική πολιτική δεν συνίσταται, επομένως, στη συνάθροιση μέτρων ατάκτως ερριμμένων και οι στόχοι της οφείλουν να είναι συμβατοί με τους στόχους "συγγενών" πολιτικών (αναπτυξιακής, κοινωνικής, οικονομικής κλπ.)**.

Η πρόσφατη δημιουργία του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας είναι προφανώς ένα θετικό βήμα, αλλά θα πρέπει να σημειώσουμε ότι **η δημογραφική πολιτική δεν ταυτίζεται με την οικογενειακή**. Η οικογενειακή πολιτική, έτσι τουλάχιστον όπως εφαρμόζεται στις πλέον ανεπτυγμένες χώρες, αφορά ένα πλέγμα μέτρων τα οποία στοχεύουν κυρίως στη μείωση των διαφορών του επιπέδου ζωής των νοικοκυριών ανάλογα με την οικογενειακή τους κατάσταση, και ταυτόχρονα στη

διαβάστε ακό

**Η Ελληνική
Οικογένεια Και Το
Δημογραφικό
Πρόβλημα**

βιολογική, κοινωνική και νοητική ανάπτυξη των παιδιών και, εμμέσως, και στη στήριξη της γονιμότητας που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από τη βούληση των ζευγαριών. Η αναστροφή δε των υφιστάμενων τάσεων της είναι δυνατή μόνο στο πλαίσιο ολοκληρωμένων πολιτικών που τροποποιούν το πλαίσιο στο οποίο διαμορφώνεται αυτή η βούληση. Οι πολιτικές αυτές μπορούν, εκτός των άλλων, να βοηθήσουν τις οικογένειες με τη στέγαση, να περιορίσουν την ανισότητα και τη φτώχεια και να στηρίξουν ιδιαίτερα τους νέους κατά την είσοδό τους στην ενήλικη ζωή, όπως μπορούν να επιδιώξουν να επηρεάσουν τις οικογενειακές δομές σε εθνική και περιφερειακή κλίμακα και τη δημογραφική δυναμική. Οι **δράσεις στο πλαίσιο της πολιτικής αυτής είναι πολύπλευρες**, καθώς οφείλουν να λάβουν υπόψη τις προσδοκίες και τις πολύπλευρες ανάγκες των οικογενειών και να προσαρμοστούν στην υφιστάμενη διαφοροποίηση των μορφών οικογενειακής ζωής (πυρηνικές οικογένειες, μονογονεϊκές οικογένειες, ανασυγκροτημένες οικογένειες, συναινετικές ενώσεις...). Πρέπει, επομένως, να συνδυαστούν με τις οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές για την απασχόληση και την κοινωνική προστασία, γεγονός που καθιστά την εφαρμογή τους εξαιρετικά πολύπλοκη. Μπροστά σε αυτή την πολλαπλότητα στόχων και καταναγκασμών, οι θεσμικές παρεμβάσεις είναι συχνά ετερογενείς και η συμπληρωματικότητά τους δεν είναι πάντοτε εγγυημένη.

Για να γίνει, επομένως, το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας ένα "υπουργείο-πυλώνας για την αντιμετώπιση του δημογραφικού", κατά τις δηλώσεις του πρωθυπουργού, **προϋποτίθεται η υιοθέτηση μιας δημογραφικής πολιτικής** και στη συνέχεια η δημιουργία μιας επιτελικής δομής για την παρακολούθηση των εξελίξεων και τη λήψη μέτρων, τον συντονισμό των δράσεων και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο.

Ένα "Σχέδιο Δράσης για το Δημογραφικό": Προϋποθέσεις

διαβάστε ακόμα

**Δημογραφικό
όβλημα Της
λάδας: Μια
ευνα**

Το οποιοδήποτε "Σχέδιο" προϋποθέτει, επομένως, **την υιοθέτηση μιας δημογραφικής πολιτικής**. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των συνιστωσών που διαμορφώνουν τις δημογραφικές εξελίξεις, και που προσδιορίζουν το μέγεθος του πληθυσμού, την κατανομή του στον χώρο και τα βασικά χαρακτηριστικά του, αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τις επιπτώσεις των βασικών δημογραφικών συνιστωσών σε βάθος χρόνου. Οι συνιστώσες αυτές δεν "λειτουργούν" αυτόνομα, συνδέονται με αμφίδρομες σχέσεις, επηρεάζονται από, και ταυτόχρονα επηρεάζουν, πλήθος εξωγενών της δημογραφίας μεταβλητών (οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές, κ.ά.). Εκ των πραγμάτων δε, στην υλοποίησή του όποιου "Σχεδίου" εμπλέκονται άμεσα, σε κεντρικό επίπεδο, περισσότεροι από ένας φορέας. **Το νεοσυσταθέν Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας θα μπορούσε να αποτελέσει τον βασικό πυλώνα ενός συστήματος που θα περιλαμβάνει στον πρώτο "στενό" κύκλο και τα Υπουργεία Υγείας, Μετανάστευσης, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, και σε ένα ευρύτερο κύκλο όλα τα υπόλοιπα. Θα μπορούσε, επίσης, να αναλάβει την ευθύνη εκπόνησης ενός "Σχεδίου" και στη συνέχεια, την υλοποίησή του σε συντονισμό με τα υπόλοιπα υπουργεία.**

Για την εκπόνησή του θα πρέπει να ληφθούν υπόψη όχι μόνο η υφιστάμενη κατάσταση, οι τάσεις, εξελίξεις και προοπτικές σε επίπεδο χώρας αλλά και οι σημαντικές ενίοτε διαφοροποιήσεις σε χαμηλότερα του εθνικού επίπεδα (εξού και η αναγκαιότητα όχι μόνο "οριζόντιων" αξόνων και, προφανώς, ο σημαντικός ρόλος της αποκεντρωμένης διοίκησης). Για την εκπόνησή του απαιτείται, επίσης, η κατανόηση αυτών των βασικών τάσεων, εξελίξεων-προοπτικών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και των διαφοροποιημένων επιπτώσεών τους, η συνειδητοποίηση ότι το σύστημα "πληθυσμός" διέπεται από σχετική αδράνεια (και επομένως υπάρχουν μέτρα τα οποία δεν πρόκειται να επηρεάσουν βασικά μεγέθη βραχυπρόθεσμα ή ακόμη και μεσοπρόθεσμα), και η διατύπωση των βασικών στόχων και του χρονικού ορίζοντα που θα τεθούν για την επίτευξή τους, καθώς και των απαραίτητων στρατηγικών επιλογών, των προτεραιοτήτων, αξόνων, δράσεων και μέτρων. **Η δε υλοποίησή του προϋποθέτει την ύπαρξη μιας επιτελικής δομής, τον συντονισμό των φορέων, τη διάθεση μέσων και πόρων, την επιστημονική και τεχνική στήριξη και, προφανώς, τη δυνατότητα συνεχούς αξιολόγησης των όποιων δράσεων και μέτρων.** Η περιεχομένη σε πρόσφατη ανακοίνωση (11/10/2023) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εργαλειοθήκη (βλ. [European Commission \(2023\) Demographic change in Europe: a toolbox for action. COM\(2023\) 577 final](#)) περιλαμβάνει πλήθος εργαλείων πολιτικής που έχουν στη διάθεσή τους τα κράτη-μέλη για τη διαχείριση της "δημογραφικής αλλαγής" και των επιπτώσεών της. Αποτελεί ένα βοήθημα για τη σύνταξη και υλοποίηση ενός "Σχεδίου Δράσης", αλλά απλά και μόνο ένα βοήθημα και δεν συνιστά ένα "Σχέδιο Δράσης".

Κλείνοντας, τέλος, τη σύντομη αυτή παρέμβαση οφείλουμε να υπενθυμίσουμε ότι ο **"επιθυμητός" πληθυσμός είναι μια μεταβλητή εξωγενής της δημογραφίας και δεν αποτελεί έναν στόχο στην επίτευξη του οποίου πρέπει να συγκλίνουν όλοι οι λοιποί τομεακοί στόχοι.** Αποτελεί μία από τις παραμέτρους που μπορούμε να επηρεάσουμε για να υλοποιήσουμε τους συλλογικούς βασικούς στόχους (ένα μέσο, δηλαδή, για την υλοποίησή τους). Κατ' επέκταση, οι επιδιώξεις της δημογραφικής πολιτικής προσδιορίζονται από τους γενικότερους στόχους της κοινωνίας μας και από τα συλλογικά οράματα για το άμεσο και απώτερο μέλλον. **Επομένως, μια δημογραφική πολιτική οφείλει να είναι αναπόσπαστο τμήμα μιας γενικότερης "πολιτικής".** Οι στόχοι της χρειάζεται να συγκεκριμενοποιούνται και να προσδιορίζονται με βάση τους γενικότερους στόχους, τα λαμβανόμενα μέτρα οφείλουν να είναι συμβατά με αυτούς και η αποτελεσματικότητά τους πρέπει να αξιολογείται σε αναφορά όχι μόνο με τους ειδικούς αλλά και με τους γενικότερους αυτούς στόχους. Με βάση τα προαναφερθέντα, η όποια παρέμβαση στον τομέα του πληθυσμού προκύπτει από την ανάγκη η εξέλιξή του να συμβαδίζει αρμονικά με τις εξελίξεις (επιθυμητές-επιδικώμενες) της κοινωνίας μας. Το αντίθετο θα αποτελούσε μάλλον έναν παραλογισμό.

** Ο Βύρων Κοτζαμάνης είναι Καθηγητής Δημογραφίας και Επιστ. υπεύθυνος του Ερευνητικού Προγράμματος (ΕΛΙΔΕΚ) "Δημογραφικά Προτάγματα στην Έρευνα και Πρακτική στην Ελλάδα" (bkotz@uth.gr).*

διαβάστε ακόμα

διαβάστε ακόμα

διαβάστε ακόμα

**Η Απογραφή Του
2021**

**Η Οικονομική
Διάσταση Των
Δημογραφικών
Εξελίξεων**

**Οι Γεωπολιτικές
Διαστάσεις Του
Ελληνικού
"Δημογραφικού
Χειμώνα"**

Εγγραφή στο Newsletter

Το e-mail μου είναι

ΕΓΓΡΑΦΗ >

Έχω διαβάσει και συμφωνώ με τους Όρους Χρήσης και την Πολιτική Απορρήτου *

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ | ΥΓΕΙΑ

Μια Μεταρρύθμιση Για Τη Διακυβέρνηση Του ΕΣΥ

Νοέμβριος 2023

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ | ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Μια Μεταρρύθμιση Για Την Τοπική Αυτοδιοίκηση Στην Ελλάδα

Σεπτέμβριος 2023

| ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Οι Πολιτιστικοί Και Δημιουργικοί Τομείς Στην Ελλάδα

Οκτώβριος 2023

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ | ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η Στεγαστική Πολιτική Στην Ελλάδα Και Στην Ευρώπη

Απρίλιος 2023

© 2024 DIANEOSIS. ALL RIGHTS RESERVED.

διαNEOσις

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ΕΡΕΥΝΕΣ
ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
DATA
ΔΕΙΚΤΕΣ
CHARTS
BLOG
ABOUT
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΟΡΟΙ ΧΡΗΣΗΣ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ COOKIES

